

Ympäristöluvallisten polttonesteiden jakeluasemien valvonta vuosina 2007-2008

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 JAKELUASEMIEN LUONTEESTA JA YMPÄRISTÖLUVAN MÄÄRÄYKSISTÄ..	2
2.1 Jakeluasemien luonnehdintaa.....	2
2.2 Keskeisimpiä lupamääräyksiä.....	4
3 VALVONTATARKASTUKSET	6
3.1 Toteutus	6
3.2 Tulokset.....	6
4 JATKOTOIMENPITEET	9
5 POLTTONESTEIDEN JAKELUASEMIA KOSKEVAA LAINSÄÄDÄNTÖÄ.....	10
5.1 Ympäristölainsäädäntö.....	10
5.2 Muut määräykset ja ohjeet	10

Raportti on luettavissa myös Oulun seudun ympäristötoimen internet-sivuilta osoitteesta: www.ouka.fi/ymparisto > tiedotus, koulutus ja neuvonta > raportit

1 JOHDANTO

Oulun seudun ympäristötoimi (aiemmin Oulun seudun ympäristövirasto) toteuttaa toiminnanharjoittajien ympäristövalvontaa lakisääteisen valvontavelvollisuutensa perusteella. Ympäristötoimen valvontasuunnitelmaa on toteutettu järjestelmällisesti vuodesta 2007 lähtien ja suunnitelma käsittää ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaiset ympäristöluvanvaraiset kohteet. Polttonesteiden jakeluasema, jonka polttonesteiden säiliötilavuus on vähintään kymmenen kuutiometriä, vaatii ympäristöluvan ympäristönsuojeluasetuksen (YSA 169/2000) 1 §:n 5 a kohdan perusteella. Toimivaltainen lupaviranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen (YSA 7 § kohta 5 a).

Oulun seudun ympäristötoimen toimialueen kunnissa (Hailuoto, Kempele, Kiiminki, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu, Oulunsalo ja Tyrnävä) on 81 toimivaa polttonesteiden jakeluasemaa, joille on tehty ympäristönsuojelulainsäädännön mukainen ympäristölupatarpeen arviointi tai myönnetty ympäristölupa. Ylikiiminki on vuoden 2009 alusta lähtien ollut osa Oulua, mutta se näkyy näissä tarkastustuloksissa vielä omalla kuntanaan.

Tämä selvitys koostuu vuosina 2007 ja 2008 tehdyistä valvontatarkastuksista toimialueen 64 polttonesteiden jakeluasemalle. Tarkastustiheys on arvioitu polttonesteiden jakeluasemien ympäristöriskin perusteella siten, että miehittämättömät jakeluasemat (ns. kylmä asemat) tarkastetaan joka viides vuosi, miehittetyt jakeluasemat (ns. huoltamot) joka kolmas vuosi. Mikäli jakeluasema sijaitsee pohjavesialueella, on tarkastustiheys joka toinen vuosi. Erityisistä syistä esim. jakeluaseman sijaitessa ranta-alueella tarkastustiheys voi olla jakeluaseman luonne huomioiden edellä mainittuja aikoja tiheämpi.

Selvityksen on laatinut Satu Seppälä yhteistyössä Eeva-Liisa Kähkösen ja Vesa Malmin kanssa.

2 JAKELUASEMIEN LUONTEESTA JA YMPÄRISTÖLUVAN MÄÄRÄYKSISTÄ

2.1 Jakeluasemien luonnehdintaa

Vuosina 2007 ja 2008 tarkastetuista polttonesteiden jakeluasemista 43 (67 %) oli ympäristölupa. Varhaisimmat ympäristöluvat on myönnetty 1990-luvulla ympäristölupamenettelylain mukaisina ja uusimmat luvat 2000-luvulla ympäristönsuojelulakiin perustuen. Asemilla, joilla ei ole ympäristölupaa, toiminta on arvioitu voimassa olevan ympäristönsuojelulainsäädännön vaatimukset täyttäväksi. Mikäli näiden jakeluasemien toiminta muuttuu oleellisesti esim. aseman säiliökapasiteetti kasvaa merkittävästi, tulee toiminnalle hakea ympäristölupa.

Tarkastetuista valvontakohteista 51 % oli miehittämättömiä jakeluasemia, joista noin 79 % sijoittuu Ouluun tai Ylikiimingin alueelle ja loput muihin toimialueen kahdeksaan kuntaan, kuten taulukosta 1 ilmenee. Seitsemän jakeluasemaa sijaitsee pohjavesialueella. Tarkastetuista kohteista 13 %:ssa oli huoltotoimintaa ja ajoneuvojen pesua oli 33 % kohteista.

Taulukko 1. Valvontakohteet, jakeluasematyyppi ja niiden sijaintitiedot.

Nro	Jakeluasema	Asematyyppi	Sijaintikunta	Pohja-vesi-alueella
1	Fortum Energiatalo, Hiironen	Miehittämätön	Oulu	ei
2	Fortum Energiatalo, Muhos	Miehittämätön	Muhos	ei
3	Fortum Energiatalo, Toppila	Miehittämätön	Oulu	ei
4	Fortum Energiatalo, Välivainio	Miehittämätön	Oulu	ei
5	Huoltamo kahvio P&J Ollakka Ky	Miehitetty	Oulu	on
6	Huoltamo P. Kaipainen Oy	Miehitetty	Oulu	ei
7	Huoltoasema Oili ja Ilpo Tuukkanen	Miehitetty	Hailuoto	ei
8	Koskilinjat Oy	Miehittämätön	Oulu	ei
9	Merenkululaitos, Oulun väyläasema	Miehitetty	Oulu	ei
10	M-tori, Live Market Oy	Miehittämätön	Tyrnävä	ei
11	Neste Markkinointi Oy, Isko	Miehitetty	Oulu	ei
12	Neste Markkinointi Oy, Maikkula	Miehitetty	Oulu	ei
13	Neste Markkinointi Oy, Liminka	Miehittämätön	Liminka	ei
14	Neste Markkinointi Oy, Muhos	Miehitetty	Muhos	ei
15	Neste Markkinointi Oy, Oulunsalo	Miehittämätön	Oulunsalo	on
16	Neste Markkinointi Oy, Ouluntulli	Miehittämätön	Kempele	ei
17	Neste Markkinointi Oy, Ouluntulli	Miehitetty	Kempele	ei
18	Neste Markkinointi Oy, Rusko	Miehittämätön	Oulu	ei
19	Neste Motorest, Laanila	Miehitetty	Oulu	ei
20	Neste Motorest, Laanila	Miehittämätön	Oulu	ei
21	Neste Oil Oyj (Fortum Energiatalo), Wetterin kuorma-autokeskus	Miehittämätön	Oulu	ei
22	Neste Oil Oyj (Fortum Energiatalo), Äimärautio	Miehittämätön	Oulu	ei
23	Neste Oil Oyj, Limingantulli	Miehittämätön	Oulu	ei
24	Neste Oil Oyj, Linnankatu A24	Miehittämätön	Oulu	ei
25	Osuuskauppa Arina, ABC-jakeluasema	Miehittämätön	Kempele	on
26	Osuuskauppa Arina, ABC-jakeluasema	Miehitetty	Liminka	ei
27	Osuuskauppa Arina, ABC-jakeluasema (Limingantulli)	Miehittämätön	Oulu	ei
28	Osuuskauppa Arina, ABC-jakeluasema (Pateniemi)	Miehittämätön	Oulu	ei
29	Osuuskauppa Arina Oy, (ent. Avotio Oy)	Miehittämätön	Tyrnävä	ei
30	Osuuskauppa Arina Oy, ABC-jakeluasema	Miehittämätön	Ylikiiminki (Oulu)	ei
31	Osuuskauppa Koskiseutu, ABC-jakeluasema	Miehitetty	Muhos	ei
32	Oulun Baari Oy, Neste Maikkula	Miehitetty	Oulu	ei
33	Oulun ev.lut. seurakuntayhtymä, Oulun hautausmaa	Miehittämätön	Oulu	ei
34	Oulun kaupungin konekeskuksen keskuskorjaamo	Miehittämätön	Oulu	ei
35	Oulun kaupunki, tekninen keskus, Meritullin vierasvenesatama	Veneasema / Miehitetty	Oulu	ei
36	Oulun tiepiiri / Kempeleen tukikohta	Miehitetty	Kempele	on
37	Oy Esso Ab, Tuira (nyk. Osuuskauppa Arina Oy)	Miehitetty	Oulu	ei
38	Oy Shell Ab, Haapalehto	Miehitetty	Oulu	ei
39	Oy Shell Ab, Karjasilta	Miehitetty	Oulu	ei
40	Oy Shell Ab, Kiiminki	Miehitetty	Kiiminki	ei
41	Oy Shell Ab, Knuutilankangas	Miehittämätön	Oulu	ei
42	Oy Shell Ab, Limingantulli	Miehittämätön	Oulu	ei
43	Oy Shell Ab, Liminka	Miehitetty	Liminka	ei
44	Oy Shell Ab, Oulunsalo	Miehitetty	Oulunsalo	ei
45	Oy Shell Ab, Oulunsalon lentokenttä	Miehitetty	Oulunsalo	on
46	Oy Shell Ab, Pateniemi	Miehitetty	Oulu	ei
47	Oy Shell Ab, Rusko	Miehittämätön	Oulu	ei
48	Oy Shell Ab, Välivainio	Miehittämätön	Oulu	ei
49	Oy Shell Ab, Kempele	Miehitetty	Kempele	ei

Nro	Jakeluasema	Asematyyppi	Sijaintikunta	Pohja-vesialueella
50	Oy Shell Ab, Zeppelin	Miehitetty	Kempele	on
51	Oy Teboil Ab, Kiiminki	Miehittämätön	Kiiminki	ei
52	Oy Teboil Ab, Kaukovainio	Miehitetty	Oulu	ei
53	Oy Teboil Ab, Koskela	Miehitetty	Oulu	ei
54	Oy Teboil Ab, Muhos	Miehitetty	Muhos	ei
55	Oy Teboil Ab, Oulunlahti	Miehittämätön	Oulu	ei
56	Oy Teboil Ab, Rusko	Miehittämätön	Oulu	ei
57	Oy Teboil Ab, Tuira	Miehitetty	Oulu	ei
58	Oy Teboil Ab, Äimärautio	Miehittämätön	Oulu	ei
59	Pulla-Pirtti Oy	Miehitetty	Oulu	ei
60	P. Saukko Oy, Hiironen	Miehitetty	Oulu	ei
61	ST 1 Oy, Limingantulli	Miehittämätön	Oulu	ei
62	ST 1 Oy, Limingantulli	Miehitetty	Oulu	ei
63	Veljekset Lämsä	Miehittämätön	Ylikiiminki (Oulu)	on
64	Ylikiimingin Huolto Oy	Miehitetty	Ylikiiminki (Oulu)	ei

Tarkastuskohteiden yhteenlaskettu säiliötilavuus on 5592 m³ ja asemilla on yhteensä 229 säiliötä. Säiliöistä 164 (72 %) on maanalaisia. Yli puolet (59 %) säiliöistä on yksivaippasäiliöitä. Säiliötilavuus vaihtelee asemittain: pienimmällä se on 10 m³ ja suurimmalla 220 m³. Usealla jakeluasemalla on 2-3 säiliötä ja suurimmilla asemilla 6-7 säiliötä. Lisäksi jakeluasemakiinteistöillä on muitakin pääosin maanalaisia säiliöitä, kuten kiinteistön lämmitysöljy-, jäteöljy- ja ureasäiliöitä. Yhteensä näitä oli tarkastetuissa kohteissa 26 ja niiden yhteistilavuus on 147,8 m³.

2.2 Keskeisimpiä lupamääräyksiä

Ympäristölupamääräysten tavoitteena on vähentää polttonesteiden jakeluaseman toiminnasta syntyviä päästöjä ja ennaltaehkäistä ympäristön pilaantumista. Jakeluasemien ympäristölupamääräyksissä edellytettiin yleisimmin säiliöiden sisällön määrän tarkkailua ja säiliöiden tarkastuttamista, säiliöiden täyttöpaikan ja jakelualueen vesien viemärointiä erotinjärjestelmän kautta, ongelmajätteiden ja muiden jätteiden toimittamista asianmukaiseen jatkokäsittelypaikkaan ja kirjanpitoa. Lisäksi on annettu toiminnan muuttamista ja lopettamista koskevia määräyksiä. Jakeluaseman ympäristölupa sisältää keskimäärin viisitoista lupamääräystä.

Luvissa on määrätty ongelmajätteiksi luokiteltavien hiekan- ja öljynerottimien tyhjentämistä vähintään vuosittain ongelmajätteiden käsittelyyn luvan saaneeseen vastaanottoaikaan.

Jakeluasemilla syntyvät hulevedet johdetaan useimmiten hiekan- ja öljynerottimen kautta joko jätevesiviemäriin tai hulevesiviemäriin ja sieltä lopulta maastoon. Ympäristöluvan tarkkailumääräykset edellyttävät vesien laadun tarkkailua vuosittain. Käytäntö eri vesihuoltolaitosten toiminta-alueella tai haja-asutusalueella toimivien jakeluasemien hulevesien käsittelyssä kuitenkin vaihtelee.

Huoltamoiden eli miehitettyjen jakeluasemien ympäristölupien jätehuoltoa koskevat määräykset kohdistuvat jätteiden lajitteluun, säilytykseen ja toimittamiseen jatkokäsittelyyn. Pääpaino on ongelmajätteiden, kuten jäteöljyjen, kiinteiden öljy- ja kemikaalijätteiden asianmukaisen käsittelyn turvaamisessa. Lisäksi luvissa on määräyk-

siä hyötyjätteiden, kuten romumetallin ja renkaiden, toimittamisesta hyödynnettäväksi.

Ajoneuvojen pesuhalleissa jätevedet tulee johtaa hiekan- ja öljynerottimen kautta jätevesiviemäriin. Pesussa tulee käyttää öljy- ja kaasualan pesuaineluettelossa mainittuja hyväksytyjä kemikaaleja. Vesihuoltolaitos edellyttää usein miten viemäritävän pesuveden laadun selvittämistä. Ympäristölupamääräyksillä veloitetaan myös pesuhallien hiekan- ja öljynerottimien säännöllistä tarkastamista ja tyhjennyttämistä vuosittain.

Jakeluasemilla, joilla myydään bensiiniä, tulee olla toteutettu bensiinihöyryjen talteenotto.

Ympäristölupamääräyksiin on usein kirjattu polttonestesäiliöiden tarkastuttaminen valtuutetulla tarkastusyriyksellä vähintään kymmenen vuoden välein ja aina korjaustöiden yhteydessä sekä tarkastuspöytäkirjakopion toimittamista ympäristönsuojeluviranomaiselle ja pelastusviranomaiselle. Tämä veloite koskee sekä yksivaippaisia että kaksivaippaisia säiliöitä kaikkialla ja sillä noudatetaan ympäristönsuojelulain ennaltaehkäisyn periaatetta. Lainsäädäntö, jota valvoo pelastusviranomainen edellyttää maanalaisten polttonestesäiliöiden tarkastuttamista ainoastaan pohjavesialueilla ja tarkistuttaminen koskee ainoastaan yksivaippaisia säiliöitä.

Oulun seudun jätehuoltomääräykset astuivat voimaan 1.1.2007. Miehitämättömillä jakeluasemilla tulee olla ainakin sekajäteastia. Miehitetyllä asemalla, jossa usein on ruuan valmistusta, tarjoilua ja myyntiä, tulee olla jäteastiat biojätteelle ja mahdollisesti myös uppoaistorasvoille. Näissä kohteissa tehdään myös ympäristöterveysvalvontaa. Paperi, kuten toimistopaperi ja sanomalehdet, tulee kerätä talteen ja toimittaa hyötykäyttöön. Pahvin, kartongin, metallin ja lasin keräystä edellytetään, mikäli niitä kertyy tietty määrä viikoittain.

Ympäristölupiin on kirjattuna myös ympäristönsuojelulain parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaate, jonka mukaan toiminnanharjoittajan on käytettävä ympäristöluvallisessa toiminnassa toimialan parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Tekniikka määritellään teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoiseksi silloin, kun se on saatavissa käyttöön yleisesti ja sitä voidaan soveltaa asianomaisella toiminnan alalla kohtuullisin kustannuksin.

Erilaisten tarkkailutulosten (esim. jätekirjanpito, hulevesien tarkkailutulokset) toimittamista ympäristönsuojeluviranomaiselle edellytettiin 30 ympäristöluvassa (47 % tarkastuskohteista). Ympäristön pilaantumista aiheutuvista poikkeuksellisista tilanteista tulee aina ilmoittaa viranomaisille.

Lupamääräykset velvoittavat, että toiminnan muutoksiin liittyvistä seikoista on ilmoitettava ympäristönsuojeluviranomaiselle. Toiminnan päätyttyä jakeluasema-alue on saatettava sen hetkisen lainsäädännön edellyttämään kuntoon. Tyypillisin jakeluasematoiminnasta aiheutunut ympäristövaikutus on maaperän pilaantuminen.

Ympäristöluvan tarkistamista on edellytetty 30 ympäristöluvassa (47 % tarkastuskohteista) ja ensimmäiset luvan tarkistamiset ajoittuvat vuosiin 2010 ja 2011. Toiminnanharjoittajan velvollisuutena on toimittaa ympäristölupaviranomaiselle hakemus määräaikaan mennessä lupamääräysten tarkistamiseksi. Polttonesteiden jakeluaseman ympäristölupa on yleensä voimassa kymmenen vuotta.

Uusien ympäristölupien osalta ympäristötoimi tekee tarkastuskäynnin kohteeseen luvan myöntämistä seuraavana vuonna. Tarkastuksessa käydään läpi toiminnanharjoittajalle myönnetyn ympäristöluvan sisältö ja lupamääräykset. Menettely tulee vähentämään epäselvyyksiä tai vääriä tulkintoja lupamääräysten osalta ja toimii samalla mm. tiedonvälityskanavana viranomaiselta toiminnanharjoittajalle.

3 VALVONTATARKASTUKSET

3.1 Toteutus

Valvontatarkastukset on sovittu toiminnanharjoittajan tai hänen edustajansa kanssa puhelimitse. Yhteydenotossa on kerrottu, että tarkastus tehdään ympäristötoimen valvontasuunnitelman mukaisesti ja siinä käydään läpi ympäristöluvan noudattaminen. Yhteydenotossa on tiedusteltu myös, onko toiminnanharjoittajalla tai hänen edustajallaan, jos oli kyse esim. miehittämättömästä jakeluasemasta, kohteen ympäristölupapäätöstä.

Valvontatarkastuksen tavoitteena oli vaihtaa ympäristönsuojeluun liittyvää tietoa puolin ja toisin sekä saada kokonaiskäsitys kunkin aseman sen hetkisestä tilanteesta. Ympäristötoimen tarkastajat tutustuivat toimialueen kohteisiin sekä opastivat ja neuvoivat toiminnanharjoittajia heitä askarruttavissa ympäristönsuojelullisissa kysymyksissä. Huoltoasemille ja pohjavesialueella oleviin kohteisiin pyydettiin tarkastukselle mukaan myös pelastusviranomaisen.

Tarkastuksella selvitettiin ympäristölupamääräysten noudattaminen, jakeluaseman nykyisen toiminnan paikkaansa pitävyys, kierrettiin toimipaikka ja otettiin valokuvia viranomaiskäyttöön. Tarkastuksista laadittiin muistiot, joihin kirjattiin mm. puutteet lupamääräysten noudattamisessa sekä muuta toiminnanharjoittajalle ajankohtaista tietoa esim. jätehuoltomääräyksistä. Muistio lähetettiin toiminnanharjoittajalle ja hänen edellytettiin suorittavan korjaavat toimenpiteet määräaikaan mennessä.

3.2 Tulokset

Suurimmalla osalla toiminnanharjoittajista ei ollut saatavilla toimintaansa koskevaa ympäristölupapäätöstä. Kylmien asemien hoitajat ovat usein jätehuoltoyrityksissä toimivaa huoltohenkilöstöä. He käyvät asemilla öljy-yhtiöiden kanssa tehtyjen sopimusten mukaisesti ja huolehtivat reagoinneista asemilta tuleviin hälytyksiin. Ympäristöluvasta huoltohenkilöstöllä ei ole välttämättä tietoa, sillä se voi olla toimitettu öljy-yhtiön pääkonttoriin. Tarkastuksilla tuli ilmi, etteivät kaikki toiminnanharjoittajat suhtaudu ympäristölupaan sen edellyttämällä tavalla. Ympäristölupa on toiminnanharjoittajaa velvoittava viranomaispäätös, jonka lupamääräyksiä on noudatettava. Lisäksi ympäristölupa on myönnetty lupapäätöksessä nimetyille toimijalle, eikä lupamääräyksissä edellytetyjä velvoitteita voida siirtää toiselle (esim. kiinteistöllä liiketoimintaa harjoittavalle kauppiaille) ilman ympäristönsuojeluviranomaisen lupaa.

Tarkastuksilla todettiin kunkin jakeluaseman osalta toiminnan nykyinen sijoittuminen ympäristöönsä. Ympäristölupakäsittelyssä tai ympäristölupatarpeen arvioinnissa on arvioitu toiminnan kaavanmukaisuus ja soveltuvuus alueelle. Kaavamerkinnoissa ei ollut tapahtunut juurikaan muutoksia.

Joiltakin jakeluasemilta puuttui muille kuin ympäristönsuojeluviranomaiselta haettavia lupia tai ilmoituksia. Polttonesteiden jakeluaseman aloittaessa toimintansa tulee siitä tehdä ilmoitus kemikaalien vähäisestä käsittelystä ja varastoinnista pelastusviranomaiselle. Lisäksi ympäristölupamääräyksissä voi olla velvoite sopia jakeluaseman hulevesien ja autonpesutoiminnan jätevesien johtamisesta alueella toimivan vesihuoltolaitoksen kanssa.

Polttonestesäiliöiden määräaikaistarkistuttamisessa toiminnanharjoittajat noudattavat mm. öljy-yhtiön antamaa ohjeistusta sekä tarkastusyritysten suosituksia. Toiminnanharjoittaja ei tiennyt 16 % kohteessa säiliöiden viimeisintä tarkastusajankohdasta. Lisäksi tarkastuksissa on tullut esille säiliöitä, jotka eivät ole olleet kaikkien osapuolten tiedossa. Pelastusviranomaiset valvovat säiliöiden kuntoa ja turvallisuutta omassa tarkastustoiminnassaan. Ympäristötoimi on pitänyt hyvänä käytäntönä yhteistyötä pelastusviranomaisen kanssa esim. yhteistarkastuksissa ja tiedonvaihdossa säiliöistä.

Jakeluasemien hiekan- ja öljynerottimet on tarkastettu ja/tai mahdollisesti tyhjennetty pääsääntöisesti kerran vuodessa. Joillakin jakeluasemilla tämä on tehty kahdesti vuodessa. Tarkastetuista asemista 13 %:lla ei ollut tietoa viimeisimmästä tyhjennyksestä/tarkastuksesta. Valvontatarkastuksilla kaikki toiminnanharjoittajat eivät olleet tietoisia siitä, että hiekan- ja öljynerotinjätteet on luokiteltu ongelmajätteeksi.

Pääsääntöisesti (78 %) säiliöiden täyttöpaikan ja jakelualueen hulevedet johdetaan hulevesi- tai jätevesiviemäriin. Sopimus vesihuoltolaitoksen kanssa on jäänyt tekemättä sekä mahdollinen vesihuoltolaitoksen edellyttämä tarkkailu puuttuu 53 %:lla tarkastuskohteista. Suoraan maastoon johdettavia vesiä on 22 %:lla (14 kpl) jakeluasemista.

Neljällätoista jakeluasemalla on velvoite toimittaa hulevesi- tai viemäriverkostoon johdettavien vesien tarkkailutulokset ympäristönsuojeluviranomaiselle vuosittain. Tutkimustuloksista ilmenee, että viemäriverkostoon johdettavien vesien öljypitoisuuksissa on suuriakin vuosittaisia eroja samassa kohteessa. Yksiselitteisiä syitä eroavaisuuksiin ei ole, mutta mm. sademäärät tai öljynerottimen toiminnan häiriöt voivat vaikuttaa tuloksiin.

Tarkastetuista jakeluasemista 75 %:lla (48 kpl) oli bensiinin myyntiä. Näillä asemilla on käytössään bensiinihöyryjen talteenottojärjestelmä, jossa tankkiauton täyttäessä bensiinisäiliötä täytön yhteydessä vapautuvat höyryt otetaan talteen. Vain neljällä asemalla on lisäksi käytössään talteenoton II-vaihe, jossa bensiinihöyryt otetaan talteen jakelupistooleista asiakkaiden tankatessa. Useilla jakeluasemilla oli kuitenkin valmius II-vaiheen talteenottoon, joka edustaa jakeluasematoiminnan parasta käytökelpoista teknisesti ja taloudellisesti toteutettavaa tekniikkaa.

Tarkastuksilla tiedotettiin ja opastettiin toiminnanharjoittajia Oulun seudun jätehuoltomääräyksistä. Ympäristötoimen käsityksen mukaan moni toiminnanharjoittaja oli tyytyväinen siihen, että jätehuoltomääräyksiä käytiin läpi henkilökohtaisesti. On kuitenkin tärkeää, että kaikki jakeluasemalla työskentelevät saavat tiedon ja toimivat määräysten mukaisesti. Neuvontaan ja opastukseen myös nihkeästi suhtautuvia toiminnanharjoittajia löytyy.

Puutteita jätteiden lajittelussa ja jäteastioiden puuttumisessa oli 17 %:ssa tarkastuskohteita. Tyypillisimmin lajittelua ei ollut järjestetty paperille ja biojätteelle. Näitä olivat jakeluasemat, joilla on kahvila- ja ravintolatoimintaa (27 kpl, 42 % tarkastuskohteista). Esimerkiksi sanomalehtien ja paperien keräykseen lajittelua ei useinkaan mielletä merkittäväksi toimeksi. Kaikissa kahvila- ja ravintolatoimintaa harjoittavissa kohteissa ei ollut rasvanerotuskaivoja, mikä johtui usein siitä, että kiinteistöt olivat vanhoja.

Huoltamotoimintaa oli kahdeksalla asemalla. Huoltamotoiminnan tyypillisimmät jätteet ovat jäteöljyt, kiinteät öljyjätteet, erilaiset kemikaalijätteet, akut, renkaat ja metallijäte. Toiminnanharjoittajien tietämys autokorjaamoalan ongelmajätteiden lajittelusta, käsittelystä ja varastoinnista oli pääsääntöisesti hyvä. Tarkastuksilla tuli kuitenkin esille myös yksittäisiä yrittäjiä askarruttavia ongelmajätteitä koskevia kysymyksiä, joihin ympäristötarkastajat etsivät vastaukset myöhemmin. Pääsääntöisesti huoltamoiden jätehuolto hoidettiin kokonaisuutena ja siitä vastasivat osaavat jätehuoltoyritykset. Kiinteistöjen loisteputketkin on toimitettu ongelmajätteiden vastaanottoaikaan.

Ajoneuvojen pesuhalleja oli 21 jakeluasemalla. Tarkastuksilla ei tullut ilmi yhtään kohdetta, jossa käytettäisiin muita autopesukemikaaleja kuin öljy- ja kaasualan pesuaineluettelon kemikaaleja, sillä pesukemikaalit hankitaan alalla toimivilta tavaran-toimittajilta. Pesukemikaalit olivat yleensä öljy-yhtiökohtaisia. Ympäristötoimi kiinnitti huomiota myös pesukemikaalien varastointiin, vaikkakin kemikaalivalvonta varsinaisesti kuuluu pelastusviranomaiselle.

Ympäristöasioiden kirjanpito tarkastetuissa kohteissa oli pääosin puutteellista. Kirjanpito sisältää hiekan- ja öljynerottimien tyhjennysten ja tarkkailutoimien kirjaamisen, ongelmajätekirjanpidon, öljynerottimesta johdettavan veden tutkimustulosten sekä vahinko- ja poikkeuksellisten ympäristövahinkoa aiheuttavien tilanteiden kirjaamisen. Täydellistä jätekirjanpitoa ei ollut missään tarkastuskohteessa. Miehitetyissä kohteissa kirjanpito on mahdollista kerätä kohteeseen. Jakeluasemilla, joilla on paikalla henkilöstöä, on käytössään erilaisia valvontajärjestelmiä, kuten säiliöiden sisällön määrän reaaliaikainen seuranta ja erilaiset lomakkeet ympäristöasioiden kirjaamista varten (ns. tarkistuslistat). Miehitämättömien jakeluasemien osalta kuitenkin kohdetta koskevat asiakirjat voivat olla joko öljy-yhtiön toimipaikassa, paikallisella yhteyshenkilöllä tai konsultilla. Näiden kohteiden osalta kenelläkään ei tunnu olevan selkeää kokonaiskäsitystä aseman ympäristöasioiden nykytilasta.

Jotkut toiminnanharjoittajat suunnittelevat ja ovat lähitulevaisuudessa ottamassa myös käyttöön ympäristöasioita sisältäviä tietojärjestelmiä lupamääräysten edellyttämän kirjanpidon helpottamiseksi. Valvontaviranomaiselle saadaan tulostettua esim. vuosittaiset tapahtumatiedot.

Jakeluasemien perustorjuntavälineistö, kuten imeytysaineet ja sammuttimet ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja vahinkojen vähentämiseksi olivat kunnossa. Toiminnanharjoittajat ottavat usein tarkastuksella esille miehitämättömien asemien torjuntavälineistöille tehdyn ilkeivallan. Pelastusviranomaiselle antoi tarkemmat ohjeet mm. sammuttimien tarkastuttamisajankohdista.

Tarkastuksissa käytiin läpi ns. pakolliset ympäristöluvan määräykset, kuten toiminnan muuttuminen tai keskeytyminen, toiminnanharjoittajan vaihtuminen ja toiminnan päättyminen sekä luvan tarkastaminen. Toiminnanharjoittajan tai toiminimen muut-

tumisesta ei yleensä muisteta ilmoittaa ympäristönsuojeluviranomaiselle. Yleisimmin viranomaiseen on otettu yhteyttä, jos asemalle esim. lisätään säiliökapasiteettia.

Polttonesteiden jakelusta on saattanut aiheutua maaperän pilaantumista. Toiminnan päättymisen jälkeen lupamääräyksissä edellytetyn maaperän tilan selvittämisen on tehnyt pääsääntöisesti konsultti, joka antaa arvion tarvittavista toimista. Pilaantuneista maa-aineksista tehdyn ilmoituksen käsittelevä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus velvoittaa valtioneuvoston asetuksen 214/2007 ohjearvotasojen ylittävien pilaantuneiden maamassojen poistamista ja käsittelyä asianmukaisessa jatkokäsittelypaikassa. Pitoisuusrajojen alapuolelle jäävät massat voidaan jättää paikoilleen. 41:lla jakeluasemalla (64 % tarkastuskohteista) oli selvitetty tai tehty puhdistustoimia kohteen maaperän ja/tai pohjaveden pilaantuneisuuden johdosta.

Polttonesteiden jakeluaseman ympäristölupamääräysten noudattamista ja aseman ympäristöasioiden hoidon tasoa ei voi luokitella aseman koon perusteella. Polttonesteiden jakelutoiminnan harjoittajan tai siksi aikovan tulee tiedostaa ympäristöluvun määräysten velvoittavuus ja siihen liittyvä vastuu. Ympäristönsuojelullisesti parhaiten jakeluasemien hoito on järjestetty asemilla, joilla on asiaan perehtynyt henkilö/henkilöstö, joka huomioi ympäristöasiat normaalina osana päivittäistä yritystoimintaa.

Ympäristötoimi seuraa polttonesteiden jakeluasematarkastuksilla todettujen ympäristöluvun määräysten puutteiden korjaamista.

4 JATKOTOIMENPITEET

Tarkastuksissa todettuihin säiliöiden tarkastuttamista koskeviin puutteisiin on reagoitu ja niitä on korjattu. Ympäristötoimen jatkovalvonnalla huolehditaan edelleen puutteiden kuntoon saattamista. Valvontatarkastuksissa hyväksi havaittua tiedonvaihtoa ja yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa jatketaan.

Säiliöiden täyttöpaikalta ja jakelualueelta erotinjärjestelmään johdettavien vesien tutkimustuloksia on toimitettu viranomaiselle ja tarvittavia sopimuksia näiden vesien johtamisesta viemäriin tai autopesutoiminnassa syntyvistä jätevesien johtamisesta jätevesiviemäriin on vireillä/tehty. Ympäristötoimi tiivistää yhteistyötä toimialueellaan toimivien vesihuoltolaitosten kanssa, jotta jakeluasemien hulevesien ja jätevesien käsittelyssä muotoutuisi Oulun seudulla yhtenäinen käytäntö.

Tarvittaessa tullaan keskustelemaan myös eri öljy-yhtiön edustajien kanssa ympäristöluvista.

Polttonesteiden jakeluasemien valvontatarkastuksissa huomioidaan jatkossa mahdolliset ympäristölainsäädännön muutokset ja kehitys sekä seurataan esim. muiden Suomen kaupunkien ympäristölupien valvontakäytäntöä parhaiten ympäristönsuojelullisten käytäntöjen käyttöön ottamiseksi. Lisäksi on otettava huomioon valmisteilla olevat ympäristönsuojelulain muutokset polttonesteiden jakelutoiminnan lupamennettelyyn ja sen tuomat haasteet. Jakeluasemien valvonta säilyy tulevaisuudessakin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella.

Jakeluasemien valvonta- ja tarkastustiheyttä tullaan arvioimaan toiminnan ympäristölle aiheutuvan riskialttiuden mukaan. Tarkastuksilla on tullut esille, että miehittä-

mättömien asemien valvonnan tulisi olla tiheämpää, koska kyseisillä asemilla ei ole paikalla jatkuvasti henkilöstöä ja tekninen valvonta ei ole koskaan täysin aukotonta.

Ympäristöluvan tarkistamisen yhteydessä tullaan arvioimaan myös kyseisen toiminnan sijoittumista alueelle esim. pohjavesialueelle. Luvan myöntämisen jälkeen jakeluaseman lähiympäristöön on saatettu tehdä kaavamuutoksia. Alueelle kaavanmuokaisena sijoitettu ja ympäristöluvallinen jakeluasematoiminta voi kuitenkin jatkaa toimintaansa.

5 POLTTONESTEIDEN JAKELUASEMIA KOSKEVAA LAINSÄÄDÄNTÖÄ

5.1 Ympäristölainsäädäntö

Ympäristönsuojeluviranomainen valvoo ympäristölupia toimivaltaansa kuuluvan lainsäädännön nojalla.

Tärkeimmät ympäristönsuojelulliset säädökset ovat:

- Jäteasetus (1390/1993)
- Jätelaki (1072/1993)
- Oulun seudun jätehuoltomääräykset (Oulun seudun ympäristölautakunta 22.11.2006 § 259)
- Kemikaaliasetus (675/1993)
- Kemikaalilaki (744/1989)
- REACH-asetus (1907/2006)
- Ympäristönsuojeluasetus (169/2000)
- Ympäristönsuojelulaki (86/2000)
- Valtioneuvoston asetus maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista (214/2007)
- Valtioneuvoston päätös bensiinin varastoinnista ja jakelusta aiheutuvien orgaanisten haihtuvien yhdisteiden päästöjen rajoittamisesta (468/1996)
- Valtioneuvoston päätös ongelmajätteistä annettavista tiedoista sekä ongelmajätteiden pakkaamisesta ja merkitsemisestä (659/1996)

5.2 Muut määräykset ja ohjeet

Polttoneiteiden jakeluasemia koskevat ympäristönsuojelulainsäädännön lisäksi myös muu lainsäädäntö esim. palavia nesteitä koskevat säädökset. Kemikaalivalvontaviranomaisena toimii pelastusviranomainen.

Tärkeimmät muut säädökset ovat:

- Asetus vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista (59/1999)
- Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös bensiinin käsittelystä ja varastoinnista (181/2000)
- Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös palavista nesteistä (313/1985)

- Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/1983)
- Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös vaarallisten kemikaalien käsittely ja varastointi jakeluasemalla (415/1998)
- Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)
- SFS 3352, 8.11.2004. Palavien nesteiden varastointi ja käsittely jakeluasemalla
- Suomen rakentamismääräyskokoelma D1. Vesi- ja viemärlaitteistot, 2007.
- Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista annetun asetuksen muuttamisesta (484/2005)
- Valtioneuvoston päätös vaarallisia aineita sisältävistä säiliöistä ja niiden merkinnöistä (421/1989)

Oulun seudun ympäristötoimen raportteja:

1/2009

Ympäristöluovallisten polttonesteiden jakeluasemien valvonta vuosina 2007–2008

